

MERIVÄLJA ROHELISED TALGUD: „Merivälja elurikkaks!“

02.mai 2023

1. Tallinna Rohelise pealinna aastal soovime kogukonnaga panustada linnakeskkonna rohepöördesse Merivälja asumis. Roheliste ettepanekute kaudu soovime hoida ja väärtustada Merivälja asumi elukeskkonda/elurikkust, luua võimalused selle parendamiseks ja kestlikumate hoolduspõhimõtete rakendamiseks, samal ajal tõstes elanike teadlikkust keskkonnahoiu ja elurikkuse teemadel.
2. Meie eesmärk on suurendada mitmekesisema haljastuse osakaalu Merivälja asumis, täiendades nii olemasolevaid kui ka uusi haljasalasid mitmerindelise haljastuse põhimõttel. See parandaks asumi liigi- ja elurikkust, seeläbi ka elanike elukeskkonda ja elukvaliteeti.
3. Meriväljal on ajalooliselt olnud rohkesti mitmerindelist haljastust, toomingasalud ja riigimets, kus on pesitsenud palju linde. Meriväljal mäletavad kõik ööbikute laulu, mida täna vähe kuulda on, sest vähenenud on nii puude kui põõsaste osakaal. Soovime seda olukorda parandada mitmekesisema haljastuse rajamise abil. Hetkel domineerivad Merivälja haljastuses puud ja muruplatsid – vähe on avalikus haljastuses põõsaid, pügatavaid ja vabakujulisi õitsvaid hekke, pinnakattetaimedega haljastatud puude ja põõsaste aluseid, mis soodustaksid lindude, siilide ja kasulike putukate tagasipöördumist.
4. Mitmerindeline haljastus aitab vähendada lisaks muruniitmise vajadust ja vähendada ka autoteedelt levivat tolmu, heitmeid ja müra, parandada õhukvaliteeti. Liigirikkamad rohealad ja tänavahaljastus omakorda tähendab tervemat elukeskkonda – mitmekesisemad taimed linnahaljastuses aitavad parandada õhu kvaliteeti, puhastavad pinnast ja vett, meelitavad haljasaladele ja parki rohkem linde, siile ja kasulikke putukaid. Elurikkuse edendamiseks pole vaja suuri maa-alasid, vaid piisab väikestest aladest ja ribadest.
5. Kõik ettepanekud on kooskõlas Tallinna Rohepealinna eesmärkidega nagu nt rannikualade korrastamine, ruumilised sekkumised asumikeskustes, intensiivhooldusega muruplatside asendamine liigirikka haljastusega, varjupuude alleede rajamine, ohutussaarte haljastamine, suurte asfaltpindade asendamine haljasaladega jpm.

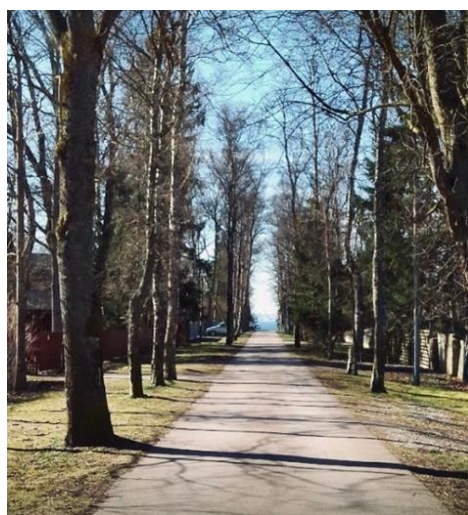
Ettepanekud Merivälja asumi elukeskkonna parendamiseks haljasalade kestlikumaks ja liigirikkamaks muutmise kaudu

Olemasolevate alleede hoidmine ja uute rajamine

6. Merivälja planeeriti 1924.a Viimsi mõisa lagedale karjamaale aedlinnana (arhitektid Ernst Kühnert ja Robert Natus), esimesed majad ehitati 1925.a. Tallinnaga liideti Merivälja 1945.a.
7. Maastiku perspektiivi rõhutamiseks on Merivälja asumi teedevõrk rajatud suunaga merele. Aedlinna keskmes ristuvad kaks peateed – Viimsi ja Väina tee, viimane on Kühnerti plaani kohaselt orienteeritud üle lahe Oleviste kiriku tornile. Mitmed teed on kavandatud mere suunas alleedena (nt Merivälja, Väina, Võra, Vaate)

8. Allee on ühesuguste puude või ka põõsaste reaga mõlemalt poolt palistatud tee. Ühtluse eesmärk on rõhutada maastiku perspektiivi.
9. Tänapäevaks on Merivälja ajaloolised alleed erinevatel põhjustel kadunud või kadumas. Soovime neid taastada ja juurde luua.
10. Uue allee rajamine sobiks põhimõtteliselt mistahes Merivälja teele, kus puude/põõsaste jaoks on ruumi. See toetaks parimal viisil Merivälja aedlinna rajamise algset ideed ning annaks asumile palju ilu juurde.
11. Väina tee kaskede allee puhul palume hoolikalt kaaluda, kas kaskede mahavõtmine on vältimatu. Uue allee tekkimine võtab väga pikalt aega ning keeruline on leppida mõttega puude mahavõtmisest. Lisatud O. Abneri hinnangu järgi on vaid mõned puud kehvemas olukorras. Kui siiski asendamine on vältimatu, palume eelistada poolläbipaistva võraga liike, et mitte sulgeda vaadet piki teed Tallinna vanalinnale (Oleviste kirikule). Sobiv liik on arukask (Betula pendula). Tüüpilist alleepuud pärna (Tilia sp.) tuleb vältida, sest pärnade vabalt kasvades sulgevad puude võrad pikivaate. Pärnade nudipuudena majandamine on aga väga töömahukas. (O. Abner). Palume vajadusel kaaluda ka Väina tee allee järk-järgulist asendamist. Näiteks Kadrioru pargis on vana allee vahele istutatud uued ja ei ole ei peetud vajalikuks kogu vana rivi likvideerimist.

12. Teeme ettepaneku Väina tee alumise osa (hõbe)kuuse allee taastamiseks.

13. Palume ka Võra tee alumist osa käsitleda jätkuvalt alleena. Kui puud vajavad tingimata väljavahetamist, palume rajada uus allee ja leida koos elanikega sobilikud sordid. Ka hobukastanite nudipuudena majandamine on töömahukas.

Terviklik haljastus Viimsi teele ja Merivälja Haljakule

14. Viimsi teed võib pidada Merivälja peateeks. Haljastuse lisamine Viimsi teele annaks Meriväljale palju ilu juurde, parendaks ka tihedamast liiklusest mõjutatud elanike elukvaliteeti.
15. Viimsi teel on säilinud teed palistav lai avalik roheriba täiendavaks haljastuseks.
16. Viimsi teele saaks rajada just madaltihedat taimestust – põõsa- ja püsikurühmad ja värvikamad istutusosalad. Saab tekitada uusi kooslusi, mis ka õitsevad rohkem, st pakuvad ka rohkem putukatele toitu ja inimestele silmailu. Oleks mitmekesisem, kui ka põõsaid üldiselt oleks rohkem kasutusel. Erinevate põõsaste ja vabakujuliste hekkide aladel väheneb ka vajadus muruniitmiseks, tõuseb elurikkus ja liigirikkus.

17. Suurepäraselt sobiks Viimsi teele puude/põõsaste segaallee rajamine. Oleks kaunis, kui kevadel punetavad tee ääres Siberi kontpuud, seejärel lähevad õide forsüütiad, hiljem Greifsheimi enelad ja kaselehised enelad, must leeder, viirpuud, sordisirelid, suvel Jaapani enelad, sügisel taimed puna-kollaste lehtedega ja punetavate marjadega. Sellega toetaks avalik haljastus tõeliselt aedlinna miljööd.
18. Mõelda võiks Viimsi teele ka iluõunapuude (nt August Vaga sort) lisamist, mis eriti hästi sobiksid aedlinna miljöösse. On oluline, et ka avalikus ruumis oleks kord aastas ka midagi õitsvat.

19. Käies Helsingis erinevates linnaosades tutvumas nende linnaruumi planeerimisega, rõhutati just põõsaste tähtsust linnahaljastuses (nt ka arooniad, marjapõõsad)- Lisaks hubasusele loovad privaatsemaid tsoone, kuid pakuvad toidulauda ka lindudele. On oluline, et ka avalikus ruumis oleks haljastust sellisel kõrgusel, mis eraldab madalamal tasandil vaadet hoovidesse. Selleks on sobilikud just põõsad ja hekid.
20. Viimsi tee äärde jääb ka Merivälja Haljak, kus praegu on mõned metsistunud õunapuud. Haljaku võiks samuti kaunilt kujundada ja taimi juurde istutada, puud tuleks lõigata. Eriti hästi sobiks sinna haljakule ümmargused puidust pingid ümber puude. Hästi sobib lisada madalhaljastust. Haljakule on ladustatud suured maakivid, mis on suurepärane materjal haljaku kujundamiseks.

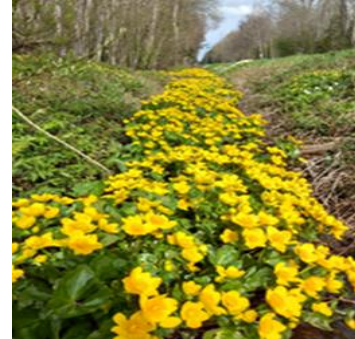

Merivälja Park

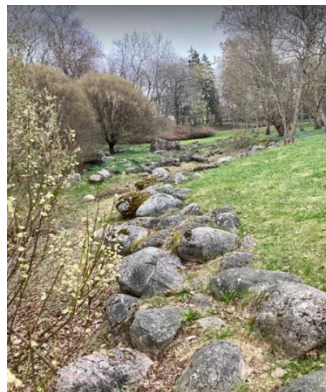
21. 1920ndatel Merivälja aedlinna rajatud park oli enne Teist Maailmasõda eeskujuliku haljastusega puhkeala, kus tegutses Merivälja spordiselts, mängiti tennist ning käsipalli. Võra ja Salu tee vahel oli tol ajal kõige puuderikkam ala ja baltisaksa arhitekt E. Kühnert kavandas selle pargiks. Suhteliselt tiheda puistuga pargiala läbib diagonaalselt kuni nelja meetri kõrgune reljeefne astang.
22. 2002–2003. aastal park rekonstrueeriti, projekti koostas Ene Aurik ASist Eesti Projekt (töö tellis Tallinna Kommunaalamet). Seni on see olnud suurim ja õnnestunuim projekt Meriväljal. Tänuhakkusega siiani selle kauni kingituse eest Meriväljale! Juurde istutati 39 puud ja 187 põõsast ning istutati ümber lehiseid.
23. Merivälja pargis on kokku 30 nimetust puid ja põõsaid, valdav puuliik on saar. Kõrghaljastusest kasvavad pargis lehised, kuused, saared, vahtrad, hobukastanid, toomingad, raberemmelgad „Bullata”, põõsastest lumimari, sarapuu, sirel. Haruldasi mad puittaimed on serbia kuusk, ginnala vaher, kollane kask jt.
24. Tänapäevaks on pargi rekonstrueerimisest möödunud juba 20 aastat ning park vajaks taas parimate asjatundjate poolt ülevaatamist ning haljastusprojekti koostamist.
25. Merivälja parki rajatakse kaasava eelarve raames 2023-2024 aastal uus mänguväljak. Palume teha mänguväljaku rajamisel koostööd Pirita LOV-i ja Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti vahel, et koos mänguväljaku rajamisega vaadata üle Merivälja pargi haljastus ning lisada parki ka uut haljastust.
26. Lõigata tuleb puid, mis kahjustavad (varjavad) väärtuslikumaid puid. Säilivatel puudel tuleb regulaarselt teha võrahooldust. Võrahoolduse intervall võiks olla 3 aastat. Puude võrahooldust (peamiselt kuivanud okste võrast väljasaagimist, paiguti ka mõne haru pikkuse vähendamist, võra harvendamist või võra alguse tõstmist. (O. Abner)
27. Korrastada palume ka metsistunud põõsaste grupid.
28. Pargi kõrghaljastuse juurde sobiksid erinevad (õitsvad) põõsad. Täna on pargis madalamat haljastust pigem vähe.

29. Merivälja pargi tiigis ei ole mingil põhjusel vett? Seetõttu ei kasva selle kallastel ka niiskuslembelised taimed.

30. Tiigiga külgnevale alale sobiksid massistutusega lillepeenrad, kus kasvaksid püsikutest kevadised sibulilled, lumeroosid, krookused, laugud, nartsissid, mida hiljem katavad hostad, päevaliiliad, aga ka siilikübarad, fasseni naistenõges, hiidiisop, aedmonarda jt mesilaste ja liblikate lemmikud jms. Õied pakuksid pargis ilu kevadest sügiseni ja rikastaksid liigirikkuse põhimõttel pargi praegust üsna ühetaolist ilmet. Sobiksid ka looduslikud tulpisordid, mis on pikaaegsed ja pea hooldusvabad.

31. Erinevate põõsaste ja vabakujuliste hekkide ning massistutuste aladel väheneb ka vajadus muruniitmiseks, tõuseb elurikkus ja liigirikkus.

32. Samuti võiks istutada parki ka hekke, nt mänguväljakute juurde.

Kirsipuud Merivälja 100 sünnipäevaks 24.05.2024

33. Igal kevadel mais puhkeb kevadpealinna Türi järve ääres mõneks nädalaks õitsele kirsiallee. <https://www.puhkaeestis.ee/et/turi-oitsev-kirsiallee>. Kirsiallee rajati Türi linna 80. sünnipäevaks. Järve äärde istutati 155 ilukirsipuud, kaasa lõi suur hulk inimesi. Türi tulevad seda ilu nautima igal kevadel suur hulk inimesi ning see on taas kevadeti kõneaineks.
34. Teeme ettepaneku Jaapani kirsside istutamiseks Merivälja pargi alumisele alale. Jaapani kirsid sobivad hästi ka üheks reaks piki Kesk tee serva. Jaapani kirsside rivi oleks pilkupüüdev igakevadine kingitus kõigile Merivälja elanikele ning külalistele.
35. Oleme valmis korraldama kogukonnas ühise istutamise koos Tallinna linnaga, et abistada Jaapani kirsside istutamisel Merivälja 100 sünnipäevaks.

Sümbolpuu Merivälja 100 sünnipäevaks

36. Merivälja 100 puhul sooviksime kogukondliku järjepidevuse sümbolina istutada 2024 aastal väerika sordipuu väerikasse kohta Merivälja asumis.

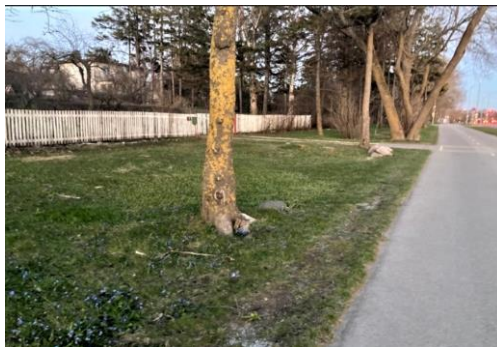
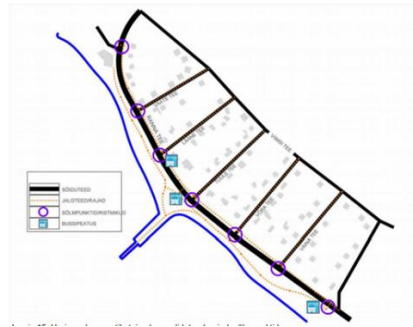

37. Selline soolopuu sobib meie arvates kõige paremini Merivälja parki. Sinna sobivad kõrged puud suure võraga – need, mis ei mahu igale poole tee äärde, kus on kitsamad olud.
38. Sümbolpuu peaks olema puu, mis on pikaaegne ja vastupidav ning vastava puuliigi esindaja väljavalimiseks soovime kaasata ekspertnõu. Näiteks pakume välja (püramiid)-tamm või punaselehine sordipöök või punaselehise vahtra Merivälja parki. Merivälja parki sobib pisut värve juurde tuua ning selles tähenduses sobiks eriti punaselehine puu.
39. Sümbolpuu(d) on emotsionaalseks sidemeks kogukonnaga ning seetõttu on see plaan meie jaoks oluline. Seega on väga oluline leida koostöös sobilikud kohad ja sordid.
40. Oleme kaalunud asukohti Väina tee rahnu kõrval või mänguväljaku vastas platsil.

Puhverhaljastus asumi hoonestuse alumisele roheribale

41. Aastatega on palju haljastust kaotatud, enamasti vaatelisuse tagamiseks, suure liiklusega Ranna tee ja asumi hoonestuse piirilt.

42. Arvestades Merivälja piirnemist tiheda liiklusega autoteega, võiks asumi alumise osa piirile istuda puhverhaljastust. Roheline riba enne kergliiklusteed on üsna lai ja kohati seal ka mõningast haljastust on, kuid puhvriks sellest ei piisa.
43. Pikk merevaade horisondile omab suurt rolli inimese vaimse tervise kujundamises ja stressitaseme alandamises (Pearson, 2016). Seepärast kõrghaljastust Meriväljale igale poole planeerida ei saa - siis varjab see kellegi merevaadet või päikest ja ega aedlinnas ei peagi metsapuu kõrgused puud olema. Madal-tihe haljastus oleks hea alternatiiv. Silmale ilus vaadata ja putukatele, siilidele, lindudele meelepärane keskkond, vähendaks niitmise vajadust.
44. Hästi sobiksid puhveralale hekid, madalamad puud, kultuurpihlakate eri sordid, sirelid, kõrgemakasvulised õitsvad põõsad jms. See vähendaks ka muru niitmise vajadust.
45. Meriväljale saabujaid võiks rohelusega tervitada Aia tee bussipeatuse kõrval olev nõlv, kuhu saaks istutada päikeselembelisi taimi. See nõlv lausa anub haljastust.

Puhverhaljastus Ranna tee ja kergliiklustee vahelisele roheribale.

Haljastus Ranna tee ohutussaartele.

46. Madalamat puhverhaljastust vajaks ka roheline riba kergliiklustee ja Ranna tee vahel.

47. Suur liikluskoormus ja haljastuse puudumine jätab piirkonnast transiit-ala mulje, kus pikemalt peatuda pole põhjust. Haljastuse lisamine annaks kogu Tallinna mõistes looduslikult kaunile alale juurde rekreatiivset väärtust.

48. Põõsariba kaitseb rattureid autode ja õhusaaste eest. Jalakäijatel on turvalisem.

49. Ranna tee ohutussaartele võiks rajada muru asemel madalhaljastuse. Mere vahetu lähedus koos kivise rannaga annab inspiratsiooni rannikuäärse haljastuse kavandamiseks.

Merivälja rannikuala

50. Ranna tee ja merepiiri vahel olev haljasriba koos merekaldaga on Pirita Üldplaneeringu järgi haljaskoridor kuni linna piirini (Noa restoranini).

51. Merivälja rannikuala alguses on aga ilma haljastuseta ala, mis oleks looduslikult sobilik Pirita rannamänniku loomulikuks jätkuks kuni kaldakindlustuseni. Pirita rannamännik jääb platsist ligikaudu 150 m kaugusele.
52. Sobilik oleks istutada sinna männid, samamoodi nagu sai rajatud praegune rannamännik kunagi meie esivanemate poolt.
53. Ilmetu plats mere vahetus läheduses on sedavõrd tiheda kasutusega, et ala vääraks eraldi maastikukujundmise projekti ja asjatundja vaadet.

54. Rannikul tervikuna paikneb kõrghaljastus väga ebaühtlaselt. Mere ranna nõlval ja nõlva all kasvavad peamiselt seal ise kasvama hakanud puude järelkasvu isendid ja mõned põõsad.

55. Ranna lähedusse sobivad tormidele vastupidavad puuliigid, lainete mõjupiirkonda jäävad puud peavad taluma ka soola nii mullas kui ka õhus. Sellised on suurtest puudest sanglepp, hõbehaab, hall haab, harilik tamm. Keskmise kõrgusega puudest sobivad harilik toomingas, pooppuu, valge pihlakas, ahtalehine hõbepuu. Madalatest puudest sobivad üheemakaline viirpuu ja tõmbilehine viirpuu, laukapuu, harilik türnpuu.
56. Mereäärsel alal oleksid sobilikud just põõsad, mis ei varja vaadet ja on tihedamaks puhvriks sõidutee ja rannaala vahel.
57. Kõrgetest põõsastest on sobivad suur läätspuu, verev kontpuu, villane lodjapuu, harilik sirel, keskmise kõrgusega põõsastest näärelehine kibuvits, kurdlehine kibuvits ja tema hübriidid, mage sõstar. Parima soolataluvusega on kurdlehine kibuvits ja tema hübriidid.

58. Merivälja rannikuala on tiheda kasutusega koht, mistõttu sinna haljastuse lisamine on oluline mitte ainult kohalikele, vaid kogu Tallinna tähenduses. Merivälja rannikuala väärtus on eelkõige selles, et see on kõigile kättesaadav lühiajalise puhkuse koht mere ääres otse pealinnas.

Merivälja keskplats ja selle lähiala (kool, lasteaed, Tõusu tee)

59. Terviklikku maastikuarhitektuurset vaadet vajab Merivälja keskplats.

60. Merivälja keskplatsi praegune eklektika suures ravis prügikastidega, autode parklaga, korvpalliväljakuga tuleks madalhaljastuse ja põõsaste ning hekkide abil jagada tsoonideks. Tsoneerimine annaks alale vaheldusrikkust, eraldaks puhkuse- ja parkimisalad, piirata tolmu ja müra levikut, pakub lihtsalt ilu.

61. Teeme ettepaneku ka Tallinna Strateegiakeskusele korralda Merivälja keskuseala tsoneerimiseks ja maastiku kujundamiseks avalik konkurss.

62. Tõusu teele, mis suundub keskplatsile, sobiks juurde istutada sireleid. Just Tõusu tee viilkatusega majad ja sirelid on paljudele Merivälja sümboliks.
63. Sordisireleid võib istutada kõikjale Meriväljale.
64. Merivälja Kool soovib uuendada oma hekki ning koolimaja ette saada rohkem õiteilu.
65. Lisada kõikidele haljasaladele rohkem istumispaiku, pargipinke, kus linnakeskkonda ja elurikkust nautida ja jalga puhata või naabriga juttu puhuda.

Ajalooline tänavavaade Sadama teelt (praegu Võra tee).

Foto: ajapaik.ee

Meriväljale täiendava haljastuse rajamise

võimalikud rahastamise allikad.

Prioriteedid.

66. Rahalised allikad projekti elluviimiseks: 1) Tallinna linna eelarve; 2) asendusistutuse ressurss ja 3) Tallinna Rohelise pealinna kampaania rahastused.
67. Lehiku tee ääres paiknevasse kastanisallu alustas Arco Vara korterelamu ehitamist. Sellega seoses väljastas Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalamet raieloa 76 puu maha võtmiseks. Antud asukohale väljastas linn ka 09.09.2022 raieloa 25 puu maha võtmiseks
68. Raieloa järgi on arendaja kohustatud asendusistutuse kompenseerimiseks linnale tasuma 51 253,20 euro suuruse summa (luba manuses). Merivälja Selts teeb taotluse kõnealuse asendusistutuse ressursi arvelt Meriväljale täiendava haljastuse rajamiseks.
69. Palume projekti finantseerida ka muu Tallinna asendusistutuse ressursi arvelt.
70. Mõistame, et eelarve on piiratud, kuid arvestades, et Merivälja asum saab 100 aastaseks, on põhjendatud Merivälja asumile vajalike eelarvevahendite eraldamine.
71. Kogukonna jaoks on kõige prioriteetsemad ettepanekud, mis seonduvad Merivälja asumiga 100 tähtpäevaga - need on: 1) kirsside ja sümbolpuu istutamine Merivälja parki; 2) haljastus Aia tee bussipeatuse nõlvale, samuti 3) Väina tee nurgale ning 4) Võra tee nurgale seonduvalt Meriväljale miljöõala infotahvlite paigaldamisega neisse asukohtadesse.
72. Merivälja parki rajatakse kaasava eelarve vahenditest laste mänguväljak, mis annab põhjust üle vaadata prioriteetsena ka meie ettepanekud seonduvalt Merivälja pargiga.
73. Kõik muud ettepanekud on samuti olulised ning palume need lisada Merivälja haljastuskavasse järkjärguliseks elluviimiseks.

Kokkuvõtteks

74. Euroopa roheline pealinna tiitel annab meile võimaluse vaadata otsa meie tegemata töödele ja soovidele ning mõelda koos, kuidas muuta meie kodu keskkonna- ja inimsõbralikumaks.
75. Meie ettepaneku eesmärk on parandada asumit ja piirneva rannikuala roheliste alade kvaliteeti, tuua juurde asumisse ja rannikualale uut haljastust.
76. Oleme võtnud endale südameasjaks kinkida Meriväljale juubeliaastaks kauni sümbolpuu ning Merivälja pargi alumisele servale Jaapani kirsid.
77. Projekti realiseerumine tooks kaasa elukeskkonna paranemise, elurikkuse suurenemise, võimaluse kaasata kogukonda ja tösta kohaliku kogukonna teadlikkust elurikkusest ja keskkonnahoiust kestlikuma linnaruumi loomisel ja hooldamisel.
78. Palume leida võimalusi meie ettepanekute elluviimiseks. Me usume, et asi on seda väärt. Usume, et Tallinna linna meeskond ja Merivälja kogukond saavad olla teineteisele abiks ettepanekute elluviimisel nii Merivälja juubeliaastal kui ka järgnevatel aastatel.
79. Palume prioriteetsemate ettepanekute koheseks elluviimiseks osavõtlikkust. Oleme valmis igakülgselt koosööks!
80. Teame, et Tallinnas on professionaalne haljastusprojektide meeskond ning asjatundjate nõu ja abi on meie ettepanekute viimistlemiseks väga oodatud!
81. Oleme valmis koostööks ja vastame meeleldi kõigile täiendavatele küsimustele. Teeme ettepaneku kohtuda Tallinna linna projektiosalistega esimesel võimalusel Merivälja pargis, et koos vaadata üle Merivälja pargiga seonduvad ettepanekud.

Puude istutamine Meriväljale, Ranna teele <https://www.meediateek.ee/photo/view?id=56915&q=ranna+tee&i=&l=>

Merivälja Roheliste Talgute meeskond:

Kadri Männasoo

Kai-Ines Nelson

Küllli Kroon

Grete Kaju

Evelin Samuel Randvere

Lilian Erm

Lembe Levo

Jüri Kutsar

Silver Sternfeld

Kristiina Püttsepp

Katrin Krass

Lauri Sild

Moonika Aasna

Erik Vest

Allan Krass

Anneli Soosaar

Eleri Kautlenbach

Helena Lillemäe

Lembit Raidna

Kairi Valgma

Janika Tüür

Eva-Liisa Lille

Oliver Pahla

Katrin Lääne

Jaanus Kroon

Ebe Kaukver

Ursula Sõber

Miia Masso

Tarmo Kurves